

Asia: VN/5107/2022

Rikosvahinkolain uudistaminen; työryhmämietintö

Lausunnonantajan lausunto

1. Enimmäiskorvaus kivusta ja särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta (5 § 2 mom.)

-

2. Enimmäiskorvaus surmansa saaneen läheiselle aiheutuneesta henkilövahingosta johtuvista sairaanhoitokuluista ja ansionmenetyksestä (8 § 3 mom.)

-

3. Surmansa saaneen läheisen oikeus korvaukseen kuolemantapauksesta aiheutuneesta kärsimyksestä, korvausluokat ja enimmäiskorvaukset (8 § 4 mom.)

Tuomittuja korvauksia saadaan mietinnön mukaan rikoksentekijöiltä vain satunnaisesti, THL pitää kuitenkin hyvin tärkeänä kärsimyksestä myönnettävää korvausta surman saaneen läheiselle. Työryhmän kuvaaman symbolisen eleen ohella tällä voi olla suora merkitys surman saaneen läheisen toipumisprosessin etenemiselle ja sen kestolle. Korvauksella on tällöin inhimillistä kärsimystä vähentävä sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävä vaikutus ja THL on samaa mieltä työryhmän kanssa siitä, että tämä edistäisi läheisen työ- ja toimintakyvyn palautumista.

4. Kärsimyskorvauksen enimmäismäärät sekä ihmiskaupan uhrien ja panttivangiksi ottamisen uhrien siirto alimmasta korvausluokasta samaan luokkaan seksuaalirikoksen uhrien kanssa (9 § 2 mom.)

-

5. Saman vahinkotapahtuman perusteella suoritettavan korvauksen enimmäismäärä (10 § 1 mom.)

-

6. Perusvähennyksen korvaaminen alimmalla maksettavalla korvauksella (20 §)

-

7. Maksusitoumus terapiaan (28 § 2mom.)

Työryhmän mietintö on Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta laaditun yleissopimuksen (Istanbulin sopimus, SopS 53/2015) sekä rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista annetun direktiivin (Uhridirektiivi, 2012/29/EU) hengen mukainen. Istanbulin Sopimuksen 30 artiklan 2 kohdassa edellytetään korvauksen maksamista valtion varoista siltä osin kuin vahingosta ei saada korvausta väkivallan tekijältä tai muualta.

Työryhmän mietinnössä todetaan, että rikosvahinkolain tavoite edistää surmansa saaneen läheisen pikaista hoitoon hakeutumista hänelle aiheutuneen henkilövahingon johdosta on jäänyt toteutumatta. Taustalla todetaan olevan se, ettei henkilövahingon kärsineen läheinen välttämättä hakeudu terapiaan suoritettavien korvausten epävarmuuden vuoksi, vaikka heille olisi aiheutunut rikoksesta hoitoa edellyttävä psyykkinen häiriötila. THL kannattaa työryhmän ehdotusta, jonka mukaan rikosvahinkolain nojalla suoritettavaan kärsimyskorvaukseen oikeutetulla rikoksen uhrilla sekä surmansa saaneen läheisellä olisi mahdollisuus saada Valtiokonttorilta maksusitoumus rikoksen johdosta tarpeellisesta terapiasta aiheutuviin kuluihin. Maksusitoumus edistäisi nopeampaa terapiaan pääsyä, kun kustannuksia ei tarvitsisi hakea jälkikäteen epävarmana siitä, tullaanko terapiakäynnit korvaamaan. THL katsoo, että työryhmän ehdotus parantaisi korvauksenhakijoiden oikeusturvaa muun muassa mahdollistamalla entistä useamman henkilövahingon kärsineen läheisen hakeutumisen terapiaan.

8. Valtiokonttorin päätöksen itseoikaisu (38 § 1 j1 3 mom. sekä 38 a §)

-

9. Valtiokonttorin tiedonsaantioikeuden laajentaminen (47 §)

-

10. Muuta

Työryhmän tekemän ehdotuksen ”tavoitteena on selkeyttää rikosvahinkojen korvausjärjestelmää ja parantaa erityisesti vakavien rikosten uhriksi joutuneiden henkilöiden sekä surmansa saaneen läheisten korvaussuojaa. Ehdotettujen muutosten myötä rikoksen uhri tai uhrin läheinen saisi entistä useammin tuomitun korvauksen täysimääräisenä rikosvahinkojärjestelmästä ja joutuisi aiempaa harvemmin perimään korvausta suoraan rikosentekijältä”. THL:n näkemyksen mukaan työryhmän ehdotus parantaa vakavien rikosten uhriksi joutuneiden henkilöiden sekä surmansa saaneen läheisten oikeusturvaa.

11. Vaikutusarvioinnit

Oikeusministeriö pyytää kiinnittämään lausunnossa huomiota erityisesti vaikutusarviointeihin.

THL kannattaa työryhmän mietinnön lopputoteamaa siitä, että jatkossa tulee arvioida, parantavatko korvausten enimmäismääriin ehdotetut korotukset sekä surmansa saaneen läheiselle aiheutuneen kärsimyksen korvaamisen palauttaminen rikosvahinkolakiin vakavasti vammautuneiden rikosten uhrien ja henkirikoksen uhrien läheisten oikeudellista asemaa toivotulla tavalla.

Niklander Elisa
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL) - Valtion palvelut osasto,
Erityispalvelut yksikkö